

ปัญหา อุปสรรค และบทบาทของรัฐบาล

จากผลการวิเคราะห์ในบทที่ 3 และบทที่ 4 แสดงให้เห็นว่า เรือประมงอวนลากบางขนาดต้องประสบกับผลขาดทุน และบางขนาดได้รับผลตอบแทนในอัตราต่ำ ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันการประมงอวนลากในประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งนี้เกิดจากภายในประเทศและผลกระทบจากภายนอกประเทศ พอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเรื่องทรัพยากรสัตว์น้ำทะเล โดยเฉพาะในอ่าวไทยเสื่อมโทรม เพราะมีการทำประมงมากเกินไป

หลังจากที่ได้มีการนำอวนลากเข้ามาใช้ในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2504 แล้ว การประมงมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้ามาก และให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการในอัตราที่ค่อนข้างสูง กล่าวกันว่า การลงทุนในประมงอวนลากนั้น เพียงออกทำการประมงเพียง 5 เที่ยว ในระยะเวลาไม่ถึงหนึ่งปี ก็สามารถได้ผลตอบแทนคุ้มกับเงินลงทุนในเรือ 1 ลำ ดังนั้น จึงมีผู้สนใจลงทุนในการทำการประมงอวนลากกันมากขึ้นทุกปี ดังจะเห็นได้จากจำนวนเรืออวนลากมีเพิ่มขึ้นทุกปี ตามตารางที่ 1.1 ทั้งนี้ เพราะสัตว์น้ำในอ่าวไทยในอดีตที่ผ่านมายังคงมีความอุดมสมบูรณ์เป็นปกติ และน้ำมันซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายสำคัญของการประมงอวนลากมีราคาถูก นอกจากนั้นการมีบริการให้สินเชื่อการประมงของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งสถาบันการเงินต่าง ๆ ทำให้ชาวประมงสามารถมีเงินทุนในการซื้อเรือและลงทุนได้ ซึ่งก็ปรากฏว่าประสบความสำเร็จ มีผลกำไร สามารถใช้คืนเงินกู้ได้ภายในระยะเวลาไม่นาน จึงมีผู้สนใจเข้ามาลงทุนประกอบกิจการในการประมงอวนลากจำนวนมาก จนทำให้การลงทุนในการทำการประมงอวนลากมีมากเกินไป (Over Capitalization) เป็นผลให้มีการใช้กำลังลงแรงประมง (Fishing Effort)* มากขึ้นเรื่อย ๆ

* กำลังลงแรงประมง (Fishing Effort) ใช้ชั่วโมงลากอวนแสดงกำลังลงแรงประมง เรือลำใดใช้ชั่วโมงลากอวนมากก็มีโอกาสที่จะจับสัตว์น้ำได้ปริมาณมากด้วย

จนสัตว์น้ำเจริญเติบโตไม่ทันกับการเพิ่มขึ้นของกำลังแรงงานประมง เป็นเหตุให้สัตว์น้ำในอ่าวไทยเสื่อมโทรม การลงทุนในการทำการประมงนั้นแตกต่างจากการลงทุนในอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวกับการผลิต กล่าวคือ การลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการผลิตนั้น ถ้าเพิ่มปัจจัยการผลิต (Input) มากขึ้นแล้วผลผลิตจากการผลิตนั้น (Output) ก็จะมีมากขึ้นด้วย แต่การลงทุนในการประมงทุกชนิด รวมทั้งการประมงอวนลากนี้ นอกจากจะต้องคำนึงถึงปัจจัยการผลิต (Input) ซึ่งในที่นี้หมายถึง แรงงานประมง (Fishing Effort) แล้ว ยังต้องคำนึงถึงทรัพยากรสัตว์น้ำที่จับได้จากแรงงานประมงด้วย สัตว์น้ำย่อมมีความแตกต่างจากผลผลิต (Output) ของธุรกิจในอุตสาหกรรมการผลิต ที่สามารถผลิตขึ้นจากแรงงานทางอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะสัตว์น้ำเป็นทรัพยากรที่มีชีวิต ย่อมมีการเจริญเติบโต แพร่พันธุ์ และตายไป ดังนั้นสัตว์น้ำจึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถรักษาไว้ให้มีจำนวนคงที่หรือเพิ่มขึ้นได้ด้วยการบริหารทางการประมง (Fishery management) มิใช่เพิ่มขึ้นด้วยการเพิ่มปัจจัยการผลิต ดังนั้นเมื่อมีการลงทุนในการทำการประมงมากเกินไป แรงงานประมงก็จะมีมากเกินไปกว่าสัดส่วนของความเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ เมื่อเป็นเช่นนี้ความทายนะก็จะเกิดแก่สัตว์น้ำ จากตารางที่ 5.1 จะเห็นว่าสัตว์น้ำทะเลที่ใช้เพื่อการเลี้ยงสัตว์มีอัตราเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ส่วนใหญ่จะเป็นปลาเบ็ด โดยมีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 50 ถึงร้อยละ 80 ดังผลจากการวิเคราะห์ในตารางที่ 3.14 หน้า 95 ปลาเบ็ดเหล่านี้มีราคาค่อนข้างต่ำ ดังตารางที่ 5.2 จึงทำให้เรือประมงอวนลากบางลำต้องประสบขาดทุน และทำให้ไม่สามารถจะออกทำการประมงได้ ต้องหยุดทำการประมงหรือลดขนาดทำการประมง ปัญหาที่อาจจะเกิดตามมาก็คือ ปัญหาการว่างงานของชาวประมงซึ่งปัญหานี้อาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาได้ ปัญหาเรื่องการขาดแคลนอาหารประเภทโปรตีนของประชาชนในประเทศ ตลอดจนการขาดรายได้จากการส่งสินค้าออกจำหน่ายต่างประเทศ

2. ปัญหามลภาวะ (Pollution) ในอ่าวไทย คำว่า มลภาวะพิษในทะเล (Marine Pollution) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงคุณภาพทั้งทางด้านกายภาพและ

ตารางที่ 5.1 การใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำทะเล (2510-2523)

ปี	ปริมาณสัตว์น้ำที่ผลิตได้ทั้งหมด		ใช้เป็นอาหาร (%)	ใช้เลี้ยงสัตว์ (%)
	ตัน	%		
2510	762,105	100	82.08	17.92
2511	1,003,901	100	83.82	16.18
2512	1,125,504	100	71.65	28.35
2513	1,335,718	100	75.68	24.32
2514	1,470,081	100	78.18	21.82
2515	1,548,032	100	76.35	23.65
2516	1,537,873	100	62.06	37.94
2517	1,351,414	100	58.24	41.76
2518	1,394,638	100	58.17	41.83
2519	1,551,605	100	64.49	35.51
2520	2,067,710	100	56.12	43.88
2521	1,957,789	100	53.02	46.98
2522	1,813,158	100	54.85	45.15
2523	1,647,953	100	50.07	49.93

ที่มา : งานเศรษฐกิจการประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 5.2 ราคาปลาเปิดที่สะพานปลาสมุทรสาคร อ.เมือง จังหวัดสมุทรสาคร
ปี 2518 - 2524

หน่วย:บาท/กก.

เดือน	2518	2519	2520	2521	2522	2523	2524
มกราคม	1.12	1.17	1.59	1.70	1.53	1.82	2.65
กุมภาพันธ์	1.09	1.22	1.60	1.91	1.57	2.03	2.66
มีนาคม	1.23	1.24	1.71	1.97	1.53	2.57	2.40
เมษายน	1.03	1.19	1.83	1.60	1.47	2.07	2.37
พฤษภาคม	0.95	1.08	1.82	1.69	1.40	2.16	1.80
มิถุนายน	0.97	1.12	1.71	1.66	1.24	2.04	1.70
กรกฎาคม	1.01	1.33	1.54	1.65	1.26	2.08	1.85
สิงหาคม	0.99	1.49	1.54	1.71	1.63	2.13	2.06
กันยายน	0.98	1.37	1.54	1.76	1.63	2.29	2.00
ตุลาคม	0.89	1.47	1.85	1.63	1.51	2.63	1.77
พฤศจิกายน	0.91	1.47	1.83	1.51	1.52	2.50	2.23
ธันวาคม	1.14	1.71	2.06	1.65	1.77	2.64	2.29
ราคาเฉลี่ย	1.03	1.34	1.72	1.70	1.52	2.25	2.15

ที่มา : แผนกสถิติ องค์การสะพานปลา

ชีวภาพของทะเลที่ไม่พึงประสงค์ เนื่องจากมนุษย์ได้ทิ้งสารต่าง ๆ ลงไปในทะเลจนถึงระดับที่อาจก่อให้เกิดอันตรายและเสียหายต่อสภาวะการประมงและสิ่งแวดล้อมในทะเล¹

เนื่องจากบริเวณฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทยตั้งแต่ท้องที่จังหวัดสมุทร-ปราการ ชลบุรี และระยอง ได้ถูกกำหนดให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรม ฉะนั้นจึงมีโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ตั้งอยู่ในบริเวณดังกล่าว และโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ได้ปล่อยน้ำที่ใช้ในโรงงานซึ่งเป็นน้ำเสียลงสู่ทะเล อันเป็นที่อาศัยของสัตว์น้ำ เมื่อเกิดภาวะน้ำเน่าเสียแล้ว จะไม่ทำให้เกิดแพลงตอน (Plankton) ซึ่งเป็นอาหารของสัตว์น้ำในบริเวณที่เกิดภาวะน้ำเน่าเสียนั้น เมื่อไม่มีอาหารสัตว์น้ำก็ไม่เจริญเติบโตหรืออพยพย้ายถิ่นไปอยู่ ณ ที่ซึ่งมีอาหารอุดมสมบูรณ์ เมื่อสัตว์น้ำไม่เจริญเติบโตแล้ว ก็ไม่สามารถขยายพันธุ์ออกไปอีกได้ จึงมีผลทำให้สัตว์น้ำลดน้อยลง นอกจากนี้ภาวะน้ำเน่าเสียยังก่อให้เกิดการขาดออกซิเจนในน้ำ อันมีผลทำให้สัตว์น้ำขาดอากาศสำหรับหายใจและตายไปในที่สุด จึงทำให้สัตว์น้ำมีจำนวนน้อยลง และไม่มี การขยายพันธุ์ ซึ่งมีผลต่ออาชีพการประมงอวนลาก

3. ปัญหาการตลาดและราคาสัตว์น้ำ

เนื่องจากสัตว์น้ำเป็นของสด เน่าเสียได้ง่าย (Perishable Food) จำเป็นต้องจัดการจำหน่ายหรือแปรรูปโดยเร็ว เพราะมิฉะนั้นจะเน่าเสีย ทำให้ชาวประมงต้องประสบกับการขาดทุน การที่ต้องรีบเร่งจำหน่ายเช่นนี้ ทำให้ชาวประมงเสียเปรียบ กล่าวคือ พ่อค้าคนกลางที่รับซื้อสินค้าสัตว์น้ำ อาจคราดารับซื้อ ทำให้ชาวประมงได้รับราคาต่ำกว่าปกติ

¹ เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, "สภาวะแวดล้อม เป็นพิษในทะเล บริเวณชายฝั่งไทยอันเนื่องมาจากโรงงานอุตสาหกรรมการหุงเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเล เรือบรรทุกน้ำมันและอื่น ๆ รวมตลอดทั้งมาตรการในการป้องกัน", บรรยาย ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 20 กรกฎาคม 2524 (อัครสำเนา)

จากการสัมภาษณ์ชาวประมงถึงภาวะการซื้อขายสัตว์น้ำปรากฏว่า ส่วนใหญ่จะขายให้แก่พ่อค้าภายในท้องที่ของตน โดยเฉพาะเรือประมงขนาดเล็กมักจะต้องขายให้แก่พ่อค้าปลาซึ่งเป็นผู้ทรงทุน ในการดำเนินงานให้บางส่วนหรือทั้งหมด ส่วนการกำหนดราคานั้น เรือประมงขนาดเล็กมักจะขายได้ความราคาที่พ่อค้าปลากำหนด เนื่องจากไม่ทราบราคามาก่อน เมื่อนำสินค้าขึ้นท่าแล้ว พ่อค้าปลากำหนดราคาเท่าใดก็ถือว่าเป็นราคาที่ควรได้รับเท่านั้น ส่วนเรือประมงขนาดใหญ่มักจะทราบราคามาก่อน เพราะมีวิทยุอยู่ในเรือ จึงสามารถติดต่อสอบถามราคาปลา ณ ท่าขึ้นปลาต่าง ๆ ได้ และขายได้ความราคาตลาดทั่วไป

4. ปัญหาการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้าน

ก่อนที่จะมีการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้าน อาณาเขตทางทะเลของประเทศต่าง ๆ นั้น มีระยะทาง 3-12 ไมล์ ประเทศที่มีกำลังทางทหารเรือเข้มแข็งสามารถป้องกันประเทศของตนเองได้ ก็จะประกาศอาณาเขตทางทะเลไว้เพียง 3 ไมล์ทะเล เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และสหภาพโซเวียตรัสเซีย เป็นต้น ส่วนประเทศที่มีกำลังทางทหารเรือไม่สู้จะเข้มแข็งนัก ก็จะประกาศเขตทางทะเลไว้ให้กว้างโดยกำหนดไว้มีระยะ 12 ไมล์ทะเล เพื่อป้องกันการรุกรานของชาติอื่น นับว่าเป็นระยะที่ไกลมากที่สุดในขณะที่เมื่อทะเลอาณาเขต (Territorial Sea) ของประเทศต่าง ๆ มีระยะไม่เกิน 3 ไมล์ หรือ 12 ไมล์แล้ว ส่วนของทะเลที่เกินมานั้นจึงถือว่าเป็นทะเลหลวง (High Sea) ซึ่งทุกชาติมีสิทธิที่จะเดินเรือและทำการประมง แสวงหาผลประโยชน์ในบริเวณดังกล่าวได้ตามหลักว่าด้วยเสรีภาพทางทะเลหลวง (Freedom of the Sea) จึงทำให้กิจการประมงอวนลากของประเทศไทยเจริญก้าวหน้าตลอดมา กล่าวคือ เรือประมงอวนลากของประเทศไทยได้ไปทำการประมงในบริเวณนอกฝั่งของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพมาเคว ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินเดีย

และประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งได้ผลคุ้มค่าสามารถจับสัตว์น้ำที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจได้มากมาย เนื่องจากชาวประมงของประเทศเหล่านี้ยังไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะจับสัตว์น้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์ จึงเป็นโอกาสทองของชาวประมงไทยที่จะด้กตวงผลประโยชน์ เหล่า นั้น นำกลับเข้ามาจำหน่ายในประเทศและส่งออก เป็นสินค้าออก ทำรายได้ให้แก่ประเทศชาติ

ต่อมาใน พ.ศ.2519 ได้เกิดระบบกฎหมายทะเลแนวใหม่ขึ้นเรียกว่า ระบบเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) กล่าวคือ ประเทศชายฝั่ง (Coastal States) มีสิทธิที่จะควบคุมการใช้ทรัพยากรทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตภายในรัศมี 200 ไมล์ทะเล นับแต่ชายฝั่งออกไป โดยถือกันว่าทะเลบริเวณดังกล่าวนั้น บรรพบุรุษได้สะสมทรัพยากรไว้ให้ลูกหลาน โดยถ่ายเทบุญและเกลือแร่ต่าง ๆ ไปหล่อเลี้ยงทรัพยากรมีชีวิตในเขต 200 ไมล์ทะเล และในส่วนทรัพยากรที่ไม่มีชีวิตนั้น บรรพบุรุษได้สะสมมรดกตกทอดโดยไม่ขูดค้นขึ้นมาเป็น เวลาหลายพันปี เมื่อเป็น เช่นนี้ทรัพยากร เหล่านี้ก็ควรจะเป็นมรดกตกทอดแก่เจ้าของรัฐชายฝั่ง ผู้อื่นหาควรมีสิทธิในทรัพยากร เหล่านี้ไม่ หลักนี้ได้เป็นที่รับรองกันในที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล โดยมีประเทศกลุ่มลาตินอเมริกาได้ประกาศเขตดังกล่าวขึ้นก่อน เช่น ประเทศเปรู ประเทศชิลี เป็นต้น ต่อมาใน พ.ศ.2520 ประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทย เช่น ประเทศบังคลาเทศ ประเทศอินเดีย ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะขึ้นบ้าง ส่วนประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซียได้ประกาศเมื่อ พ.ศ.2523

ผลของการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น กรมประมงได้ประมาณว่า ประเทศไทยจะสูญเสียทรัพยากรสัตว์น้ำที่เคยจับได้ปีละไม่น้อยกว่า 400,000 ตันคอปปี และสูญเสียแหล่งจับสัตว์น้ำไปจำนวนไม่น้อยกว่า 300,000 ตารางกิโลเมตร และเป็นที่แน่นอนว่าเรือประมงของประเทศไทยจะต้องถูกประเทศเพื่อนบ้านจับกุม เมื่อน่านน้ำถูกจำกัดลง ชาวประมงอวนลากซึ่ง

ได้ลงทุนในการทำการประมงไว้เป็นจำนวนเงินหลายล้านบาท จึงต้องเสี่ยงด้วยการ ลักลอบ เข้าไปจับสัตว์น้ำในบริเวณเขต เศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมี ทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีค่าทาง เศรษฐกิจจำนวนมาก

จากข้อมูลของกองคุ้มครองและส่งเสริม กรมประมง ปรากฏว่า ผลจาก การลักลอบนี้ทำให้ประเทศไทยสูญเสียเรือประมงคิด เป็นมูลค่าโดยเฉลี่ยปีละไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท ลูกเรือประมงไทยถูกจับตัวไปคุมขัง และรับโทษไม่น้อยกว่า 500 คน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2520 จนถึงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2523 ระยะเวลา 3 ปี 1 เดือน 20 วัน มีจำนวนเรือประมงที่ถูกประเทศเพื่อนบ้านจับเนื่อง จากการล่าน่านน้ำใน เขต เศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านดังต่อไปนี้

ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	31 ลำ
ประเทศมัลดีปาส	13 ลำ
ประเทศมาเลเซีย	6 ลำ
ประเทศอินโดนีเซีย	6 ลำ
ประเทศอินเดีย	11 ลำ
ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า	29 ลำ
ประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย	20 ลำ
รวม	<u>116</u> ลำ

ปัญหาเรื่องเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลนี้ นอกจากจะเป็น ปัญหาสำหรับชาวประมงใน เรือน่านน้ำแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาทางด้านความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่ชาวประมงมักลักลอบ เข้าไปจับสัตว์น้ำอีก ด้วย กล่าวคือ ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศอินเดีย ประเทศมัลดีปาส ได้ แสดงความรังเกียจชาวประมงไทยว่าเป็นผู้ลักลอบ เข้าไปฉกฉวงผลประโยชน์ของประเทศของตน ดังจะเห็นได้ว่าประเทศมัลดีปาสได้ยุติการค้าอ่าวไทยอนุญาตสำหรับเรือ

ประมงไทย ส่วนประเทศอินเดียนั้นก็เลิกติดต่อกับประเทศไทยในเรื่องการประมงมา มี
เศษแล้ว¹

5. ปัญหาแรงงาน

ปัญหาเกี่ยวกับแรงงานในปัจจุบันนี้ ไม่ได้ เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการขาด
แคลนแรงงาน เหมือนอย่างในอดีตอีกต่อไปแล้ว แต่กลับ เป็นปัญหาที่เกิดจากการว่าง
งานของลูกเรือประมง ซึ่งสืบเนื่องมาจากการทำประมงอวนลากมีต้นทุนทั้งหมดโดย
เฉลี่ยสูง ประกอบกับทรัพยากรในอ่าวไทยเสื่อมโทรม มีผลให้เรือประมงจำนวนมาก
ต้องประสบกับปัญหาการดำเนินงานขาดทุน ต้องหยุดออกทำการประมง หรือลดจำนวน
เที่ยวลง ผลที่ตามมาก็คือ ลูกเรือจำนวนไม่น้อยต้องประสบกับปัญหาการว่างงาน ซึ่ง
เป็นผลกระทบถึง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติด้วย

นอกจากนี้ปัญหาแรงงานยัง เกิดจากการขาดหลักประกันที่มั่นคงของลูกเรือ
จะเห็นว่าชาวประมงมิได้อยู่ในข่ายความคุ้มครองของกฎหมายแรงงาน ซึ่งตรงกันข้าม
กับอุตสาหกรรมอื่น ๆ (นอกจากกิจกรรมเกี่ยวกับการเพาะปลูกลูก) ซึ่งกฎหมายแรงงาน
กำหนดให้นายจ้าง เจ้าของกิจการที่มีลูกจ้าง 20 คนขึ้นไป จ่ายเงินสมทบให้กับสำนัก-
งานกองทุนขาดแคลนเพื่อนำไปจ่ายให้กับลูกจ้าง เมื่อยามประสบภัย ซึ่งเป็นหลักประกัน
สำหรับลูกจ้าง

6. ปัญหาโจรสลัดในอ่าวไทย

ปัญหาโจรสลัดในอ่าวไทยนี้ เป็นปัญหาที่ยุ่งยากและสลับซับซ้อนยากที่จะ
แก้ไขได้ องค์การสหประชาชาติก็ได้ให้ความร่วมมือ ในการแก้ปัญหาอย่างใกล้ชิด
อาชญากรรมดังกล่าวนี้ เดิมเกิดขึ้นแก่ชาวเวียดนามอพยพ ต่อมาได้แพร่หลายมาสู่ชาว

¹ วีรธรรม เบียมน้ำเพชร, หัวหน้างานนิติการ กองคุ้มครองและส่งเสริม
กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สัมภาษณ์ 23 เมษายน 2525

ประมงผู้ทำการประมงในทะเลบริเวณอ่าวไทย รวมทั้งผู้ประกอบการประมงอวนลากด้วย มีชาวประมงอวนลากจำนวนมากไม่น้อยถูกฆ่าตายอย่างทารุณ เรือประมงถูกปล้น และถูกเผาไฟทั้งกลางทะเล ก่อให้เกิดความหวุ่นไหวและกระทบกระเทือนต่อชาวประมงเป็นอย่างมาก จากรายงานของประมงจังหวัดชายทะเลที่ส่งให้กองคุ้มครองและส่งเสริม กรมประมง ปรากฏว่ามีถึง 40 คน ใน พ.ศ. 2524 มีเหตุดังกล่าวนี้มีผลกระทบกระเทือนถึงการประกอบอาชีพการประมงเป็นอย่างมาก เพราะชาวประมงจะไม่กล้าออกไปประกอบอาชีพคามปกติ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองได้ทั่วถึง อีกทั้งโจรสลัดได้ใช้เรือเร็วที่เรียกว่าเรือหางยาวเป็นพาหนะซึ่งนับว่าเป็นเรือที่มีความเร็วสูงด้วย จึงเป็นการยากที่ทางราชการจะให้ความคุ้มครองได้

7. ปัญหาทางด้านน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับชาวประมง

เนื่องจากน้ำมันดีเซลหมุนเร็วที่ใช้สำหรับเรือประมงนั้นมีราคาแพง โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำมันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการออกทำการประมงอวนลาก จะเห็นได้ว่าราคาน้ำมันสูงขึ้นมากจาก พ.ศ. 2520 น้ำมันดีเซลหมุนเร็วมีราคาเฉลี่ย 2.64 บาท ราคาคงกล่าวได้เพิ่มขึ้นเป็นเฉลี่ย 3.03 บาท และ 4.88 บาท ในเดือนมกราคม และเดือนกรกฎาคม 2522 ตามลำดับ และในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 ราคาคงกล่าวได้เพิ่มขึ้นเป็นเฉลี่ย 7.39 บาท และได้ลดลงในเดือนมีนาคม 2523 เป็นเฉลี่ย 6.54 บาท และเพิ่มขึ้นอีกเป็นเฉลี่ย 7.39 บาทในเดือนมกราคม 2524 ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นทำให้เรือประมงได้รับความกระทบกระเทือนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำมันเป็นค่าใช้จ่ายที่มีอัตราส่วนสูงถึงร้อยละ 29-46 ของต้นทุนทั้งหมด¹ จึงมีเรือเป็นจำนวนมากที่ดำเนินงานขาดทุน หยุดทำการประมงหรือลดจำนวนเที่ยวลงซึ่งมีผลกระทบต่อถึงรายได้ ปัญหาที่ตามมาก็คือ การว่างงานของลูกเรือ และยังมีผลต่ออุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องอื่น ๆ เช่น โรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ โรงงานน้ำแข็ง นอกจากนี้ยังจะทำให้ผู้บริโภคต้องซื้อสัตว์น้ำในราคาสูงขึ้นด้วย

¹ จากตารางที่ 3.12 หน้า 96

8. ปัญหาเงินลงทุนสำหรับชาวประมง

การกู้ยืมจากสถาบันการเงินต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ซึ่งชาวประมง โดยเฉพาะชาวประมงขนาดเล็กเหล่านี้ไม่มี ส่วนกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรซึ่งกรมประมงดำเนินการอยู่จะมีจำนวนเงินถึง 10 ล้านบาท ก็ปรากฏว่าเป็นเงินทุนส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งสิ้น หากใช้เงินทุนสำหรับให้สินเชื่อก่อการประมงทะเลไม่เมื่อชาวประมงไม่สามารถกู้จากสถาบันการเงินได้ จึงต้องกู้จากพ่อค้าหรือเอกชนอื่น ๆ ซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง หรือต้องยอมรับราคาที่พ่อค้ากำหนดให้ซึ่งอาจต่ำกว่าปกติ

9. ปัญหาการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำไม่เหมาะสม

ผู้เชี่ยวชาญการประมงจากโครงการทะเลจีนใต้ได้ประมาณไว้ว่า มีสัตว์น้ำที่เน่าเสียอันเกิดจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยไม่ถูกหลักวิชาถึงปีละประมาณ 100,000 ตันต่อปี¹ สัตว์น้ำดังกล่าวนี้ส่วนหนึ่งจะถูกส่งเข้าโรงงานปลาป่น ซึ่งทำให้ปลาป่นมีโปรตีนสูง ส่วนหนึ่งจะนำไปเลี้ยงเบ็ดและไก่ ซึ่งมีปริมาณไม่มากนัก และส่วนหนึ่งจะถูกทิ้งทะเลไป นับว่าเป็นที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง สำหรับสัตว์น้ำที่จับได้โดยเครื่องมืออวนลากนั้นก็ปรากฏว่าเรือประมงอวนลากแผ่นตะเข้ขนาดความยาวเรือต่ำกว่า 14 เมตร จับปลาเบ็ดได้ถึงร้อยละ 80² และเมื่อปลาเบ็ดประกอบด้วยปลาที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจในวัยอ่อนปนอยู่ด้วย จึงนับว่าการประมงอวนลากได้ก่อให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำไม่เหมาะสมโดยตรง สำหรับปลาเบ็ดที่จำหน่ายให้แก่โรงงานปลาป่นนั้น ใน พ.ศ. 2522 กิโลกรัมละ 1.52 บาท และได้เพิ่มขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 2.25 บาท ใน พ.ศ. 2523 ส่วนใน พ.ศ. 2524 กิโลกรัมละ 2.15 บาท

¹ วีรวัฒน์ หงสกุล, การประมงของไทย, กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์, 2521)

² จากตารางที่ 3.14 หน้า 100

บทบาทของรัฐบาลต่อการประมงอวนลาก

เนื่องจากเครื่องมืออวนลาก เป็นเครื่องมือทำการประมงที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย และเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากที่สุดอีกด้วย รัฐบาลได้พยายามหาทางแก้ไขเพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ของชาวประมง โดยวิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เกี่ยวกับปัญหาเรื่องทรัพยากรในอ่าวไทยเสื่อมโทรม เนื่องจากมีการทำการประมงมากเกินไป รัฐบาลโดยกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดนโยบายการลดเครื่องมืออวนลากขึ้น โดยใช้วิธีค่อยเป็นค่อยไป โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2523 เป็นต้นไป วิธีการลดเครื่องมืออวนลากได้กำหนดไว้ดังนี้¹

1.1 กรมประมงได้ประกาศให้ชาวประมงทราบว่า นับตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม 2524 เป็นต้นไป กรมประมงจะไม่ออกใบอนุญาตเครื่องมืออวนลากให้มากกว่าที่ปรากฏในทะเบียน พ.ศ. 2523 (ซึ่งเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2523 ถึง 31 มีนาคม พ.ศ. 2524) ฉะนั้นหากผู้ใดมีความสามารถจะใช้เครื่องมืออวนลากใน พ.ศ. 2524 และปีต่อ ๆ ไปแล้วขอให้มายื่นใบอนุญาตนก่อนวันที่ 31 มีนาคม 2524 ซึ่งผลปรากฏว่าทั้งอวนลากและอวนรุนนี้มีผู้ยื่นคำขอไว้ก่อนกำหนดเวลาดังกล่าวถึง 10,906 ลำ

1.2 ผู้ประกอบอาชีพอวนลากรายใดมีความประสงค์จะ เปลี่ยนเครื่องมือไปใช้อวนล้อมหรืออวนลอยแล้ว ก็ให้ขาดสิทธิการใช้อวนลากต่อไป

1.3 ในมิได้ผู้รับอนุญาตไม่ได้ต่ออายุถือว่าให้ขาดสิทธิในปีนั้นและปีต่อไป

¹ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการลดเครื่องมืออวนลากและอวนรุน ลงวันที่ 26 มีนาคม 2523

1.4 ถ้ากรมเจ้าท่าไม่ออกใบอนุญาตใช้เรือในปีใด ถือว่ามีนั้นขาด สิทธิการใช้เรือมีอวนลาก

1.5 ผู้ที่กำลังต่อเรือก่อนวันที่ 31 มีนาคม 2524 ให้ยื่นความจำนงไว้ก่อนได้ และจะต้องต่อให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน 2524 ถ้าหากกรมเจ้าท่าไม่ได้ออกใบทะเบียนเรือให้ภายในกำหนดนั้นแล้ว กรมประมงจะไม่ออกใบอนุญาตให้

1.6 เรือที่ถูกต่างประเทศจับกุมจนไม่สามารถนำกลับมาได้แล้ว สิทธิการประกอบอาชีพอวนลากของบุคคลผู้นั้นก็ขาดไปด้วย

อย่างไรก็ตามปรากฏว่าเมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้มีชาวประมงและสมาคมประมง รวมทั้งกรมประมงเองได้ตกลงว่าจะมีการปรับปรุงระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เกี่ยวกับการควบคุมเรืออวนลากเพื่อให้เหมาะสม ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องติดตามต่อไปว่านโยบายดังกล่าวและที่จะปรับปรุงใหม่นั้นจะสำเร็จผลหรือไม่

2. ปัญหาสถานะในอ่าวไทย ในการควบคุมและแก้ไขปัญหามลภาวะมลพิษในทะเล รัฐบาลได้กำหนดนโยบายและมาตรการพัฒนาสิ่งแวดล้อมซึ่งรวมทั้งสิ่งแวดล้อมทางทะเลให้เป็นนโยบายของรัฐ เพื่อให้การแก้ไขปัญหามลพิษทางทะเลเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผนถูกต้องและเหมาะสม เช่น จัดให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งน้ำทะเลอย่างจริงจัง ส่งเสริม และจัดให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขสภาพน้ำเสียที่เกิดขึ้นในทะเลและน่านน้ำอาณาเขต วางแผนป้องกันการทิ้งขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลจากชุมชน แหล่งอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และเกษตรกรรมลงในทะเลและสนับสนุนให้มีการดำเนินการป้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการศึกษาการควบคุมคุณภาพน้ำทะเลในประเทศ

๓. ปัญหาเรื่องการค้าปลาและราคาปลาน้ำจืด รัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือชาวประมงเกี่ยวกับเรื่องราคาราปลาเบ็ด ซึ่งเป็นสัตว์น้ำที่เรือประมงอวนลากจับได้เป็นจำนวนมาก แต่ราคาราปลาเบ็ดจะขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่แน่นอน (ดังตารางที่ 5.2) ทำให้ชาวประมงประสบกับการขาดทุน จึงได้ร้องเรียนให้รัฐบาลช่วยแก้ไข โดยการประกันราคาราปลาเบ็ดให้ รัฐบาลก็ได้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะหากรัฐบาลให้มีการประกันราคาราปลาเบ็ดก็เท่ากับว่ารัฐบาลส่งเสริมให้ชาวประมงจับปลาเบ็ด ซึ่งปลาเบ็ดนี้จะเป็นสัตว์น้ำวัยอ่อนที่ยังไม่เจริญเติบโตส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำ แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลก็ได้พยายามหาหนทางที่จะช่วยเหลือ โดยมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2524 เกี่ยวกับการช่วยเหลือชาวประมงดังต่อไปนี้

3.1 ให้กรมประมงร่วมกับกระทรวงพาณิชย์หาตลาดต่างประเทศเพื่อจำหน่ายปลาแป้นให้มากขึ้น

3.2 ให้องค์การตลาดเพื่อการเกษตรดำเนินการช่วยเหลือจำหน่ายปลาแป้นให้แก่สหกรณ์ผู้เลี้ยงสัตว์โดยไม่ผ่านคนกลาง

3.3 ให้กระทรวงการคลังหาแหล่งเงินทุนให้ชาวประมงและโรงงานปลาแป้นอยู่ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

3.4 ให้องค์การตลาดเพื่อการเกษตรเข้าแทรกแซงตลาดปลาเบ็ดโดยให้นำไปจำหน่ายแก่โรงงานน้ำปลาโดยตรง

อย่างไรก็ตาม บคิตั้งกล่าวอาจไม่สัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากคุณภาพของปลาแป้นในประเทศไทยยังต่ำ ไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ ส่วนการให้กู้เงินนั้นธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมีวัตถุประสงค์จะให้กู้เฉพาะสหกรณ์มากกว่า ในที่สุดรัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับหน่วยราชการอื่นๆ และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้พิจารณามาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือชาว

ประมงตั้งนี้¹

มาตรการเร่งด่วน

- ให้ความคุ้มครองนำปลาปนเข้ามาในราชอาณาจักร
- ขออนุมัติในหลักการให้ธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาช่วยเหลือโรงงานปลาปนในการรับช่วงซื้อสดตัวสัญญาใช้เงิน จำนวน 300 ล้านบาท

มาตรการระยะยาว

- แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์ผู้ผลิตปลาปน เพื่อแก้ปัญหาในระยะยาว
- ให้กระทรวงพาณิชย์ดำเนินการเรื่องการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีอากรระหว่างประเทศกับกลุ่มอาเซียน
- ให้สมาชิกสมาคมประมงรวมตัวกัน เป็นสหกรณ์เพื่อขอเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ปลาปน

4. ปัญหาเรื่องการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้าน

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าประเทศเพื่อนบ้านอันเป็นบริ เวณเขต เศรษฐกิจจำเพาะ เป็นบริ เวณที่มีทรัพยากรสัตว์น้ำอยู่เป็นจำนวนมาก ทางราชการพยายามที่จะช่วยให้ชาวประมงได้มีโอกาสเข้าไปทำการประมงในบริ เวณดังกล่าว โดยถูกต้องตามกฎหมายของประเทศเหล่านั้น เพื่อช่วยให้ชาวประมงได้มีแหล่งทำการประมงมากขึ้น

¹ บลิตที่ประชุม เพื่อช่วยเหลือชาวประมง เนื่องจากราคาปลาเบ็ดตกต่ำ ทำให้ชาวประมงต้องขาดทุน ปี 2524-2525 ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ วันศุกร์ที่ 16 เมษายน 2525

โดยแต่งตั้งคณะกรรมการการประมงระหว่างประเทศขึ้น เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2524 เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการเจรจาทำการประมงร่วมกับต่างประเทศ การขยายตลาดสินค้าสัตว์น้ำ การแลกเปลี่ยนทางวิชาการ การป้องกันและแก้ปัญหาการฉีเรือประมงไทยถูกต่างประเทศจับกุม การซื้อขายเรือประมงให้แก่ประเทศที่ด้อยการ เป็นต้น

4.1 การลงทุนร่วมกับต่างประเทศ ประเทศไทยได้เคยทำความตกลงทางการประมงกับ

4.1.1 ประเทศบังคลาเทศ ประเทศไทยกับประเทศบังคลาเทศ เคยทำความตกลงทางการประมงเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2521 เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันในอ่างเบงกอลโดยมีเงื่อนไขสำคัญ ๆ ดังนี้¹

4.1.1.1 ประเทศทั้งสองจะตั้งบริษัทร่วมกันทำการประมงขึ้น โดยเช่าเรืออวนลากของประเทศไทย

4.1.1.2 ประเทศบังคลาเทศถือหุ้น 51% ประเทศไทยถือหุ้น 49%

4.1.1.3 ใช้ลูกเรือคนไทยในปีแรก 90% และลดลงปีละ 10% ทุกปี

4.1.1.4 ราคาของสัตว์น้ำที่จะขายต้องเป็นราคาซื้อขายสากล (International Competitive) ตามที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรของประเทศบังคลาเทศจะเป็นผู้ประเมินราคา

¹ Agreement Between The Government of Thailand and Government of the People in Republic of Bangladesh on Co-Operation in Fisheries, 25 March 1978.

สัญญาที่มีอายุ 3 ปี . . . และเมื่อสิ้นสุดแล้วก็จะถือว่าสัญญามีใช้ได้อีกโดย
อัตโนมัติ เว้นแต่เมื่อฝ่ายหนึ่งแจ้งขอลิ้นสุดสัญญาล่วงหน้ากับอีกฝ่ายหนึ่งไม่น้อยกว่า 6 เดือน
ซึ่งในปัจจุบันนี้ปรากฏว่าสัญญาดังกล่าวนี้ยังมีผลใช้บังคับอยู่ แต่ในทางปฏิบัติแล้วอำนาจ
การออกใบอนุญาตให้ทำการประมงแก่บริษัทร่วม ยังเป็นของรัฐบาลบังคลาเทศอยู่ซึ่งจะ
ต้องอนุญาต เป็นปี ๆ ไป และรัฐบาลบังคลาเทศอนุญาตให้เรือประมงไทยเข้าไปทำการ
ประมงเพียงปีเดียว คือ เมื่อ พ.ศ. 2523 ในระยะเวลาดังกล่าว มีเรือประมงของ
ประเทศไทยได้เข้าไปทำการประมงร่วมกับเรือประมงของประเทศบังคลาเทศจำนวน
30 ลำ

อย่างไรก็ดี ผลจากการร่วมทำการของบริษัทร่วม (Joint Venture) ไม่
ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นของผู้บริหารบริษัทร่วมประการ
หนึ่ง อีกประการหนึ่งเกิดจากความประหลาดใจของชาวประมงไทย เช่น การนำเรือประมง
เข้าไปทำการประมงจำนวนมากเกินกว่าจำนวนที่ได้ทำความตกลง หรือการงดทำการ
ประมงในกรณีที่ปรากฏผลการดำเนินงานขาดทุน เป็นต้น เป็นเหตุให้ประเทศบังคลาเทศ
งดการออกใบอนุญาตแก่บริษัทร่วม ซึ่งทำให้เรือประมงอวนลากของไทยขาดแหล่งทำการ
ประมงไปด้วย

การที่รัฐบาลบังคลาเทศงดการออกใบอนุญาตทำการประมงอื่นเนื่องมาจาก
การขัดแย้งของผู้บริหารบริษัทร่วมนั้น สาเหตุเกิดจากการกำหนดราคาปลาซึ่งได้กำหนด
ไว้ในข้อตกลงว่า ให้เป็นไปตามราคาต่างประเทศ บังคลาเทศต้องการจะขายสัตว์น้ำให้
ได้ในราคายุโรปและอเมริกา แต่ไทยต้องการนำสัตว์น้ำมาขายในประเทศไทย
ซึ่งมีราคาต่ำกว่าในยุโรปเล็กน้อย เมื่อเป็นเช่นนี้ฝ่ายไทยจึงขอให้ประเทศบังคลาเทศรับ
ซื้อปลาในราคาที่กำหนดในประเทศไทยเสียเอง แต่ประเทศบังคลาเทศก็ไม่สามารถ
ซื้อในราคายุโรปได้ เนื่องจากความต้องการสัตว์น้ำของประเทศไทยยังคงต่ำ ชาว
บังคลาเทศยากจนไม่มีกำลังซื้อ ผู้บริหารของบริษัทร่วมก็ไม่คิดที่จะส่งสัตว์น้ำไปขาย ใน
ยุโรป เพราะขาดประสิทธิผลในการบริหารกิจการและไม่มีโรงงานแปรรูปและต้องเย็น

เพียงพอ ผลที่สุดจึงตกลงกันไม่ได้ และต่อมาปรากฏว่าบริษัทร่วมนั้นดำเนินกิจการโดยทุนของคนไทยทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นบริษัทร่วม (Joint Venture) อันหมายถึงร่วมกันเสี่ยง จึงเป็นบริษัทที่เสี่ยงโดยฝ่ายคนไทยเพียงฝ่ายเดียว

สำหรับ เรื่องความล้มเหลวของบริษัทร่วมอันเกิดจากชาวประมงไทยก็มีอยู่เช่นกัน เช่น ชาวประมงไทยเมื่อจับปลาได้แล้วก็เลือกเอาแต่ปลาที่มีขนาดคินำมาเมืองไทย ส่วนปลาที่มีขนาดเล็กก็นำทิ้งทะเล ทำให้ท้องทะเลเกิดภาวะน้ำเห็ม และมิผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ริมทะเล ซึ่งประชาชนเหล่านี้ได้ร้องเรียนผ่านทางสื่อมวลชน ทำให้รัฐบาลบังคลาเทศมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อชาวประมงไทย กล่าวคือ เห็นแก่ตัว คิดแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง นอกจากนี้ผู้ควบคุมเรือยังไม่ประพฤติตามกฎเกณฑ์ที่รัฐบาลได้วางไว้ โดยเป็นการจงใจฝ่าฝืนกฎหมายของรัฐบาลบังคลาเทศโดยชัดแจ้ง

ประการสำคัญที่สุดก็คือนัก รัฐบาลไทยไม่ได้ทำการควบคุมเรือประมงของไทยอย่างเข้มงวด สำหรับการลงทุนร่วมกับรัฐบาลบังคลาเทศนั้น รัฐบาลไทยก็ไม่ได้เข้าควบคุมหรือดำเนินการเอง คงปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของเอกชนชาวประมงที่จะดำเนินการกับฝ่ายประเทศบังคลาเทศเอง ดังนั้นสถิติตัวเลขต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการบริหารการประมงจึงไม่แน่นอน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่รัฐบาลบังคลาเทศเข้าใจว่ารัฐบาลไทยมีความจงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ทำไว้กับรัฐบาลบังคลาเทศ และด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นจึง เป็นมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศบังคลาเทศงดการออกใบอนุญาตให้แก่บริษัทร่วม อันมีผลกระทบต่อกระเทือนถึงสภาพการประมงอวนลากของประเทศไทยตามที่กล่าวมาแล้ว

4.1.2 ประเทศอินเดียในระหว่าง พ.ศ. 2521-2524 ได้มีการตกลงทำการประมงระหว่างเอกชนของประเทศไทยกับเอกชนของประเทศอินเดีย เพื่อให้เรืออวนลากของประเทศไทย เข้าไปทำการประมงในน่านน้ำประเทศอินเดีย บริษัทเอกชนฝ่ายประเทศอินเดีย คือ บริษัทตาด้าออยล์มิล (Tata Oil Mills Co. Ltd.,)

ส่วนบริษัทเอกชนของประเทศไทย คือ บริษัทไทยแลนด์มารีนโปรดัก (Thailand Marine Product) บริษัทค้าออยล์ของประเทศไทยจะเป็นผู้ขออนุญาตต่อรัฐบาลอินเดีย โดยจ่ายค่าธรรมเนียมให้แก่รัฐบาลอินเดียล่ำละ 10,000 รูปี หรือ 25,000 บาท ต่อปี และบริษัทค้าออยล์มีจำกัด เรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากเรือประมงไทยล่ำละ 100,000 บาทต่อ 1 เทียว บริษัทไทยแลนด์มารีนโปรดักเรียกเก็บจากเรืออวนลากของประเทศไทยล่ำละ 200,000 บาทต่อ 1 เทียว ซึ่งชาวประมงไทยก็ยินยอมและกิจการก็ราบรื่นด้วยดีตลอดมา มีเรืออวนลากได้รับอนุญาตจากรัฐบาลอินเดียถึง 25 ลำ ใน พ.ศ. 2521 และเพิ่มขึ้น 75 ลำ ใน พ.ศ. 2522

ต่อมาเมื่อเรือประมงอวนลากของประเทศไทยบางลำได้ลักลอบเข้าไปทำการประมงโดยมิได้รับอนุญาต และทำเครื่องหมายปลอม เช่นเดียวกับเรือที่ได้รับอนุญาต ซึ่งตกเป็นภาระหนักของรัฐบาลอินเดีย ในการดำเนินการควบคุมให้เป็นไปตามข้อตกลง เพราะเป็นการยากที่จะแยกว่า เรือลำใดได้รับอนุญาตที่แท้จริง ต้องใช้เรือรบหรือเรือตรวจปฏิบัติการเป็นจำนวนมาก และท้องทะเลก็กว้างใหญ่ ยากที่จะควบคุมให้ทั่วถึง ฝ่ายเรือประมงอวนลากของประเทศไทยเมื่อทราบข่าวว่าเรือลำหนึ่งลักลอบได้แล้ว เรือลำอื่นก็จะพากันเข้าไปทำการประมงโดยวิธีลักลอบบ้าง จึงก่อให้เกิดปัญหาในการควบคุมแก่รัฐบาลอินเดีย ในที่สุดรัฐบาลอินเดียจึงได้สั่งห้ามการเข้าเรือประมงอวนลากจากประเทศไทย เมื่อต้นปี 2524 และได้มีการจับกุมเรือประมงไทยได้ถึง 9 ลำ ต่อมาเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2524 ได้จับกุมเรือประมงไทยขนาดใหญ่อีก 5 ลำ รวมทั้งหมดเป็น 14 ลำ¹

ผลจากการที่ทางประเทศอินเดียสั่งห้ามการเข้าเรือประมงอวนลากจากประเทศไทยนี้ นับว่าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชาวประมงไทยในสายตาของชาวต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นหน้าที่ของชาวประมงไทยทุกคนและองค์การของรัฐ เช่น

¹ Bangkok Post - December 8, 1981.

กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต้องแก้ไขและปรับปรุงเพื่อให้ภาพจน์ของชาวประมงไทยกลับคืนสู่สถานะเดิม

4.1.3 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เอกชนไทยได้มีการทำสัญญาทางการประมงร่วมกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่ 2 บริษัทใน พ.ศ.2524 เพื่อจับสัตว์น้ำในบริเวณมณฑลชิวเถา และบริเวณเกาะไหหลำ ซึ่งมีเรือประมงไทยไปร่วมทำการประมงจำนวน 8 ลำ แต่ประสบความล้มเหลวเนื่องจากปัญหาการจับสัตว์น้ำได้น้อย ราคาสินค้าสัตว์น้ำต่ำ และปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาเรื่องระยะทางไกล ทำให้รายได้ที่ได้รับไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย ดังนั้นสัญญาฉบับนี้จึงเลิกไปในที่สุด

4.1.4 ประเทศโอมาน ประเทศไทยและประเทศโอมานมีความสัมพันธ์ทางการประมงใน พ.ศ.2524 โดยฝ่ายไทยส่งเรืออวนลากจำนวน 2 ลำ ไปทำการประมงในรูปของบริษัทร่วม โดยประเทศไทยเป็นผู้ให้เข้าเรือและลงแรง ส่วนประเทศโอมานเป็นผู้ลงทุนทางด้านการเงินทั้งหมด รวมทั้งการจัดจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำที่จับได้ด้วย สินค้าเหล่านี้จะขายในประเทศโอมาน การแบ่งผลประโยชน์ฝ่ายไทยจะได้ส่วนแบ่ง 30% ฝ่ายโอมานได้ส่วนแบ่ง 70% ในเดือนหนึ่ง ๆ จะจับสัตว์น้ำได้ประมาณ 400-500 ตันคือเรือหนึ่งลำ ปรากฏผลเป็นที่พอใจของทั้ง 2 ประเทศ นอกจากนี้ประเทศโอมานได้ขอความร่วมมือจากกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้จัดส่งนักวิทยาศาสตร์ 2 คนไปช่วยสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำที่ประเทศโอมาน โดยประเทศโอมานจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ซึ่งคาดว่า ใน พ.ศ.2526 ประเทศไทยจะส่งเรือสำรวจประมง 3 ไปช่วยสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำตามที่ประเทศโอมานขอมาด้วย¹

¹ ข่าวกรมประมงเรื่อง "ความร่วมมือทางประมงระหว่างไทยและโอมาน"

5. ปัญหาเกี่ยวกับแรงงาน

ปัญหาแรงงานชาวประมง เกี่ยวกับลูกเรือขาดหลักประกันที่มั่นคงนี้ กรมประมงได้เคยเสนอร่างกฎหมายกองทุนสงเคราะห์ชาวประมงเข้าสู่การพิจารณาของรัฐบาลมาครั้งหนึ่ง แต่รัฐบาลไม่ได้พิจารณาเรื่องนี้ ดังนั้นหากร่างกฎหมายกองทุนสงเคราะห์ชาวประมงผ่านการพิจารณาของรัฐบาลแล้ว ก็เชื่อว่าปัญหาแรงงานประมงจะผ่อนคลายลงบ้าง สำหรับร่างกฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสงเคราะห์ชาวประมงผู้ได้รับอันตรายจากการประกอบอาชีพ เช่น เรือแตกเพราะถูกพายุพัดเรือได้รับความเสียหาย หรือกรณีอุบัติเหตุอื่น ๆ รวมทั้งการสนับสนุน การเปลี่ยนแปลงการใช้เครื่องมือทำการประมง เป็นต้น โดยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการส่งออกซึ่งสินค้าสัตว์น้ำ แล้วนำมาตั้งเป็นกองทุนไว้

6. ปัญหาเกี่ยวกับโจรสลัดในอ่าวไทย

เรื่องนี้รัฐบาลก็ได้พยายามแก้ไข โดยได้จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจทำการปราบปรามโจรสลัดในอ่าวไทย โดยขอความร่วมมือจากองค์การสหประชาชาติซึ่งทางองค์การสหประชาชาติต้องการจะปราบปรามโจรสลัดทำการปล้นผู้หยุดอยู่แล้ว ทางองค์การสหประชาชาติให้เงินแก่รัฐบาลไทยจำนวน 3.6 ล้านดอลลาร์ เพื่อนำไปใช้ในการปราบปรามโจรสลัด ซึ่งรัฐบาลไทยได้นำเงินส่วนหนึ่งไปจัดซื้อเรือตรวจการ 2 ลำ และเครื่องบินตรวจการ 2 เครื่อง เพื่อใช้ในการนี้¹

7. ปัญหาเรื่องน้ำมัน เชื้อเพลิง

สำหรับปัญหาเรื่องนี้ชาวประมงโดยสมาคมการประมงแห่งประเทศไทยเคยขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลให้ลดราคาน้ำมันแก่ชาวประมง โดยขอรับเป็นเงินส่วนลด

¹ Bangkok Post., July 21, 1982.

จากการซื้อน้ำมันเพื่อใช้สำหรับชาวประมง ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถจะช่วยเหลือดังที่ชาวประมงขอมาได้ เนื่องจากผู้ใช้น้ำมันทุกคนจะต้องร่วมกันรับภาระภาษีน้ำมัน เช่นเดียวกับภาษีรายได้อื่น ๆ เพื่อนำมาทำนุบำรุงประเทศ หากลดภาษีให้แก่ชาวประมงก็จะเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการอื่น ๆ ซึ่งอาจมีการเรียกร้องขอลดภาษีได้เช่นเดียวกัน ซึ่งอาจมีผลเสียหายต่อความสงบเรียบร้อยและเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวมด้วย

ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ช่วยเหลือคลายปัญหาโดยการให้คำรับรองว่าจะจัดหาน้ำมันดีเซลให้เพียงพอต่อความต้องการของกิจการประมง ซึ่งจะช่วยให้ชาวประมงสามารถซื้อน้ำมันในราคาควบคุมได้ ไม่ต้องซื้อจากตลาดมืดซึ่งจะมีราคาสูง

๘. ปัญหาเรื่องเงินลงทุน

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ในปัจจุบันนี้ไม่มีสถาบันการเงินใดยอมให้เงินกู้แก่ชาวประมงอวนลากอีก นอกจากอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวเท่านั้น รัฐบาลได้พยายามช่วยแก้ปัญหานี้ โดยกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีวงเงินกู้ประมาณ 5 ล้านบาท และให้ชาวประมงกู้ได้รายละไม่เกิน 3 แสนบาท โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๘ ต่อปี การให้เงินเชื่อนี้ชาวประมงจะต้องนำที่ดินมาเป็นหลักประกัน ทำให้เกิดปัญหาแก่ชาวประมงที่ไม่มีที่ดิน เป็นของตนเอง

๙. การให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ได้แก่การลดภาษีขาเข้าอุปกรณ์เครื่องมือประมง เช่น ลวดลากล่องที่โซ่กับเครื่องยนต์ดีเซลที่ชาวประมงต้องใช้ ยกเว้นภาษีเครื่องยนต์ที่ใช้กับการประมง อันจะทำให้ชาวประมงมีโอกาสเปลี่ยนเครื่องยนต์ในโอกาสอันสมควร ซึ่งจะเป็นผลให้ประหยัดค่าน้ำมันเชื้อเพลิงได้ นอกจากนี้ยังลดภาษีการค้าในการส่งออกสินค้าสัตว์น้ำ อันอาจจะทำให้ผู้ส่งออกเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวประมงได้มากขึ้น

นอกจากการช่วยเหลือดังกล่าวข้างต้นแล้ว รัฐบาลได้พยายามส่งเสริมการ
เพาะเลี้ยงชายฝั่ง การเลี้ยงหอย การขยายบ่อเลี้ยงปลาน้ำจืด และการเลี้ยงปลาใน
กระชัง เพื่อดึงดูดความสนใจของชาวประมงและผู้ลงทุนทั้งหลาย ทั่วไปประกอบอาชีพ
การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแทน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย